

TERRA LIBERA

ČASOPIS HLÁSÍCÍ SE K TRADICI LAISSEZ FAIRE

listopad 2003 / ročník 4

Ve jménu spotřebitele!

Dan Šťastný

Je již dobře fungujícím schématem moderního státu budovat instituce, jejichž úkolem je „chránit“ obyvatele před četnými nástrahami jinak bezuzdného trhu. Celní správa pod dohledem Ministerstva obchodu nás chrání před zahraničním zbožím tím, že nám jej zakazuje kupovat; zákoník práce chrání zaměstnance tak, že je zaměstnavatelé nejsou už vůbec ochotni zaměstnat; a Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zase chrání spotřebitele před obchodníky prostřednictvím opatření, která obchodníkům zakazují domlouvat se o nákupech od dodavatelů za účelem snížení nákupních cen. Navzdory „standardnosti“ existence poslední jmenované instituce v paletě institucí moderního státu činí ÚOHS řadu nestandardních rozhodnutí. Udělení pokuty – celkem ve výši 51 milionů – společností Billa a Julius Meinel a její odůvodnění bylo jedním z nich.

Nahlédněme do tiskové zprávy ÚOHS, abychom se vyhnuli narážce z překrucování příběhu, a citujme předsedu Bednáře:

„Uvedené společnosti se dohodly koordinovat a smlouvat své nákupní ceny zboží a obchodní podmínky vůči svým dodavatelům. Jedná se o cenový kartel, který je obecně považován za zvlášť závažné omezení soutěže. Tím si účastníci kartelu přestávají konkurovat v nákupní ceně zboží a omezují tak smluvní volnost dodavatelů sjednat cenu v individuálním vztahu nabídky a poptávky.“

Billa a Meinel si tedy jednoduše vyměňovaly informace o nákupních cenách a po svých dodavatelích požadovaly stejně nízké ceny dodávek. Oproti představě předsedy Bednáře ovšem rozdílné ceny nejsou důkazem toho, že by si společnosti konkurovaly v ceně. Platí-li Billa za nějaké zboží více než Meinel, není to proto, že by s Meinlem o jeho dodávku soutěžila, ale jednoduše proto, že je dodavatel schopnější mezi společnostmi cenově diskriminovat. A tato schopnost (kromě skutečnosti, že je přímým důkazem tržní síly na straně dodavatele, nikoliv nakupujících řetězců) je indikátorem stavu, který je s konkurencí ve zřejmém rozporu. V konkurenčním prostředí jsou totiž právě stejné ceny tím, co zcela dominuje.

I kdyby ale bylo pravdou, že si společnosti najednou v důsledku společného postupu nekonkurují, je značně primitivní na základě toho usuzovat na omezení smluvní volnosti dodavatele. Přestože nové smluvní podmínky mohou být pro něj méně výhodné, jeho smluvní volnost – svoboda smlouvu uzavřít, či neuzavřít – tím nijak omezena není. Smluvní volnost dodavatele si totiž nelze vykládat tak, že subjekt má právo na to, aby se mu nezhoršily podmínky spolupráce s odběratelem, ani tak, že má nárok vyjednávat si cenu s každým odběratelem individuálně. Je snad smluvní volnost pekaře narušena tím, že bych po něm požadoval stejné ceny, jaké účtuje ostatním zákazníkům? To běžně – byť implicitně – dělám a pekař na to zpravidla přistupuje, aniž by se přitom obracel na pana Bednáře.

Je proto neuvěřitelné, že výměna informací o cenách a požadování stejných podmínek mohou být považovány za nepřípustnou věc. Běžně se tak děje ve všech společnostech dostatečně velikých na to, aby si byly vědomy své důležitosti pro dodavatele. Nákupčí mají zpravidla své kontakty v jiných firmách, aby věděli, zda by nemohli ceny, za něž nakupují, ještě nějakým způsobem vylepšit. V maloobchodě se tak dokonce děje zcela oficiálně prostřednictvím nákupních družstev. Obdobou toho je nakonec i jednání samotného státu na mezinárodní

(pokračování na straně 2)

Má Lucemburk čtyři sazby, ale Praha jen dvě...

David Lipka

... a chtělo by se dodat: dej vévodo jednu sazbu, budeme mít stejně. Ale kdepak, vše je mnohem složitější. Nevíte, o čem se mluví? Řeč není o ničem menším než o DPH – dani z přidané hodnoty, výdobytku moderních směsí ekonomik, vrcholným nástroji centrálního plánování s lidskou tváří. Vědět byste to každopádně měli. Člověk by měl být ostrážitý, kdykoli uslyší tato tři písmena z úst politiků. Prostě řečeno, měl by si držet peněženku.

Důvody jsou nasnadě. Mluví-li politik o daních, může si být člověk prakticky jist, že se chystá útok na další část jeho majetku. Ano, mnoho lidí se nám snaží namluvit, že takový pohled na daně je nesprávný a neobvyklý, ale nevěřte jim. Daně jsou nedobrovolnou platbou, krádeží, zločinem či jakkoli jinak chcete skutečnost, v níž jedna osoba násilím odebírá majetek osoby jiné, popsat. Je to nejen pravda, ale i pravda velmi stará.

Daně a teorie

Tak kupříkladu Murray Rothbard v knize *Ekonomie státních zásahů* o daních říká, že by mělo být zřejmé, že „z praxeologického hlediska neexistuje rozdíl mezi podstatou a dopady zdanění a inflace [jako skryté formy zdanění] na straně jedné a loupením a falšováním peněz na straně druhé. Vždy se jedná o násilný zásah do fungování trhu a jeho výsledkem je obohacení jedné skupiny lidí na úkor jiné skupiny.“ [str. 180]. Citace Rothbarda by samozřejmě jen obtížně podpořila naše tvrzení o dlouhotrvající tradici, ježto byl autorem století dvacátého. Odvoláme se proto na autority starší.

Takovou autoritou může být slavný francouzský ekonom Jean Baptiste Say. V prvním vydání své *Traité d'économie politique* o zdanění říká, že „jakmile je tato hodnota zaplacená daňovým poplatníkem, je pro něj ztracena; jakmile je zkonsumována vládou, je ztracena všem a nijak se nevrací společnosti [kap. 9, str. 504]. Na jiném místě pak poznamenává: „Vybrat daň znamená škodit společnosti, působit škodu, která není vyrovnána žádnou výhodou, kdykoli není na oplátku poskytnuta žádná služba.“ A ještě dále uvádí, že „Veřejné daně, dokonce i se souhlasem národa, jsou porušením vlastnických práv... kdykoli tedy překročí nezbytné minimum pro zachování společnosti, mohou být právem považovány za akt loupení.“ [ibid.] Say jinými slovy říká, že daně je možné ospravedlnit pouze jako platbu za služby státu; zcela konkrétně jako platbu za vynucení práva. Jedním dechem však přidává, že stát žádné služby ve skutečnosti neposkytuje.

Daně a EU

Zanechme však historie a předpokládejme na chvíli, že se právě zmínění ekonomové mylí a že stát skutečně může poskytovat služby, které si lidé přejí. Podívejme se, zda lze pro tuto interpretaci nalézt nějaký argument. In concreto, jak vyžadují naše zeměpisné šířky a délky, hledat budeme v zemích Evropské unie a v zemi naší, která tak usilovně k plnému členství v EU pílí. Svůj zájem však ješ-

(pokračování na straně 2)

Ve jménu spotřebitele!

(pokračování ze strany 1)

úrovni: cílem doložky nejvyšších výhod v obchodně-politických vztazích mezi státy není nic jiného než zajistit, aby se dané zemi dostalo shodného zacházení (legislativních podmínek) jako ostatním zemím.

Důkazem údajné podlosti v jednání supermarketů má být i jejich hrozba dodavatelům, že „[v] případě nesouhlasu se stanovenými podmínkami [by odstoupily] od smlouvy“. Právo zvolit si obchodního partnera, včetně práva přestat s ním spolupracovat, je tradiční součástí oné smluvní svobody, která tak leží Josefu Bednářovi na srdci. Je-li přerušeno spolupráce s dodavatelem považováno ÚOHS za nepřijatelné, potom jeho aktivity konkurenci jednoznačně omezují, namísto aby přispívaly k jejímu prosazení. Ani tržní síla společností Billa a Meinl, kterou Bednář ve svém zdůvodnění naznačuje, nemůže omezení jejich svobody stanovit si podmínky spolupráce se svými obchodními partnery nijak ospravedlňovat. Jednak jejich společný podíl na trhu je asi 3 % (i kdybychom vzali namísto Billy celou skupinu Rewe, jejíž je Billa součástí, nepřekročil by tento podíl hranici 5 %), což je stále méně než podíl jiných existujících společností (např. Makro). Tyto pan Bednář dosud našťěstí neobtěžuje za to, že jejich pro-

dejny nakupují společně a navzájem si při nákupu nekonkurují (nakupují nejen jako „kartel“, ale dokonce jako „monopol“). I kdyby měly však Billa a Meinl dohromady třeba 100% podíl na trhu, nikdy nemohou donutit dodavatele trvale prodávat za ztrátové ceny. Maximálně mohou docílit toho, že jim budou dodavatelé ochotni dodávat zboží za minimální pro ně přijatelné ceny, zajišťující obvyklou míru zisku. Ani taková situace však není v žádném rozporu s principem konkurence, o něž se mnohá z aktivit ÚOHS opírá, je v takovéto situaci úplně každý producent!

Snad nejnehoráznější, i když zcela tradiční, je ovšem Bednářovo tvrzení, že „antimonopolní úřad tím, že zabránil plnění kartelové dohody o cenách, učinil kroky ve prospěch konečného spotřebitele,“ neboť nelze z dlouhodobého pohledu vyloučit, že by obchodní řetězce omezily sortiment a zvýšily ceny. Mechanismus, jehož prostřednictvím by k něčemu takovému mohlo dojít, Bednář nijak neupřesňuje, což je škoda, neboť to mohlo být – přinejmenším pro ekonomy – vcelku vtipné. I kdyby totiž bylo zúžení sortimentu a zvýšení cen cílem společností (což firmy na trhu patrně běžně dělají, aby se jim

lépe konkurovalo s ostatními?!), jistě by s tím nemusely čekat na to, až donutí své dodavatele snížit ceny. Navíc by to bylo v rozporu s tím, co sám Bednář tvrdí a co je nakonec dosti pravděpodobné, že „[z]áměrem společností BILLA a JULIUS MEINL bylo [...] zlepšení jejich konkurenceschopnosti na trhu“. Toho by mohly jmenované společnosti dosáhnout pouze tak, že by ceny pro spotřebitele snížily, čímž by je supermarketům mohly jen těžko poškodit.

To jediné, co úřad zařídil, spočívalo v tom, že zabránil ve snížení cen, které obchody Billa a Meinl platí svým dodavatelům, a způsobil tak, že neklesnou prodejní ceny v těchto obchodech, popř. že se nezvýší jejich zisk. Na první pohled z toho mohou mít prospěch jen samotní dodavatelé, kteří si budou moci za své zboží účtovat více, anebo konkurenti pokutovaných společností, kteří se nemusí obávat, že by konkurenční politika Billy a Meinla byla nějak agresivní. Prospěch z takového rozhodnutí má však nakonec i samotný ÚOHS, který tolik potřebuje vykazovat činnost a ospravedlňovat svoji existenci. Spotřebitele by však tento úřad na svém seznamu „potěšených“ rozhodně uvádět neměl!

Má Lucemburk čtyři sazby, ale Praha jen dvě...

(pokračování ze strany 1)

tě zúžíme a zaměříme se na v úvodu zmínovanou daň z přidané hodnoty. To nikoli kvůli její výjimečnosti z hlediska ekonomie, nýbrž pro její popularitu mezi politiky.

Evropská unie, jak známo, předkládá sebe samu jako oblast jednotného trhu. I odvodili z toho její teoretici, že jeden trh žádá jedny daně. A když ne všechny, tak alespoň to dépéháčko. Jen si představte jednotný trh, kde různé daně povedou k různým cenám zboží, dezorientují spotřebitele, zmatou neboť úředníky a vůbec zhatí celý projekt integrace.

Obávali se tak v EU již v roce 1967, kdy se objevila první harmonizační vlašťovka. Následoval návrh Komise v roce 1987, ale neuplynuly ani dva roky a v roce 1989 již bylo všem jasné, že jednotný přístup k DPH se nepodaří do roku 1993 zajistit. Zvolilo se proto nové datum – konec roku 1996. Jsme dnes již zase o několik let dále, nejsme však zdaleka u konce snažení. Stále je co vylepšovat. Komise dnes usilovně pracuje na dalších reformách vedných čtyřmi hesly: *Simplifikace, modernizace, jednotná aplikace a konečně nová administrativní kooperace.*

Proč to všechno? Základní argument je v zásadě velmi prostý a prolíná veškerou činností představitelů Evropské unie. Máme Jednotný trh, jeho podmínkou je zcela jistě jednotná regulace... a samozřejmě jednotné

zdanění spotřeby... a nade vši pochybnost jednotná měna... a ta na oplátku nutně vyžaduje jednotnou fiskální politiku – neboť dvě jedno jsou. No a pak už je jen krůček ke společné zahraniční politice, Evropské ústavě a hurá vztýčíme májku na právě dobudovaném chrámu Evropského superstátu.

DPH a relativní ceny

Ale zpět k DPH. Položme si otázku, zda opravdu platí to, co v polemikách o daňové harmonizaci zůstává zcela mimo diskusi. Podívejme se, zda je harmonizace vskutku nutná, zda různé sazby brání fungování jednotného trhu. Brání mu prý proto, že různé daně mění relativní ceny, což naruší dělbu práce a směnu a jedním slovem způsobuje neefektivnost. Na první pohled by se zdálo, že cosi pravdy na tom bude. Pohled jen trochu hlubší nás však z tohoto omylu rázem vyvede. Uvažujme společně. Uvalí-li nějaká země jednotnou daň (daňovou sazbu) na všechny produktivní činnosti v dané zemi, nepovede to ke změně relativních cen – člověk sice ví, že ze své činnosti získá méně, ale relativně stejně méně jako v každé činnosti další, proč by tedy něco měnil? Neovlivní-li jeho preference nižší reálné bohatství, nic se nezmění.

Je zde ale ještě jiná věc. Stát vybrané pro-

středky nezkonsumuje, ale dle svých proklamací jimi uspokojí přání svých občanů. Lidé tedy budou mít v důsledku zdanění méně statků soukromých, ale více statků veřejných. Je-li pravdivá hypotéza, že po intervenci státu produkce odpovídá preferencím spotřebitelů, pak pokud k nějaké změně relativních cen dojde, bude to proto, že budou nově lépe uspokojena přání spotřebitelů a budou lépe zohledněny podmínky vzácnosti, které v dané zemi existují. Jinak řečeno, nastane změna k lepšímu.

A ještě jeden aspekt nesmíme opomenout. Na právě uvedeném jasně vidíme, že DPH – ostatně jako každá jiná daň – není žádnou daní ze spotřeby, nýbrž daní z produktivní činnosti. Byla-li před zavedením daně cena nějakého výrobku 100, pak výrobní faktory, které se na jeho produkci podílely – lidé jako podnikatelé, pracovníci, majitelé strojů a půdy, získaly důchod ve výši 100. Po zavedení např. 50% daně se o tuto částku sníží jejich důchod, neboť z tohoto důchodu (jinými slovy z přidané hodnoty, kterou vyprodukují) musí polovinu zaplatit státu. DPH je tedy ekvivalentní s daní z příjmu a neexistuje žádný zvláštní důvod pro její harmonizaci.

Daně jako platba za služby?

Zdá-li se Vám na dosud uvedeném cosi divného a podezřelého, pak máte pravdu. Proč politici tolik brojí proti „nekalé daňové

konkurenci“? Čeho se obávají? Obávají se, že lidé odmítnou jimi nabízený blahobyt? Ne, obávají se jednoduše toho, co každodenně sledují z oken svých kanceláří.

Celá naše předchozí analýza stála na úvaze, že stát vydá prostředky na to, co si lidé přejí, a ještě na jednom předpokladu, jehož plný význam vystoupí až nyní. Byla jím neexistence volného pohybu výrobních faktorů. Jak jsme naznačili, každá daň, ať již DPH či z příjmu, dopadá na výrobní faktory. A takový výrobní faktor, není-li mu násilně bráněno, rozhodne se svobodně, jaké „služby“ si zaplatí, a jaké ne. Pokud tedy poskytované „služby“ neodpovídají jeho preferencím, nekoupí si je. Je zde ale háček. U zdanění tuto možnost nemá, nezbyvá mu proto v případě nespokojenosti než vzít kapitál na ramena a zmizet. A že se tak děje, o tom není pochyb.

Proč se tak děje? Odpověď je snadná: zdanění je krádež a nic než krádež. Je pravou podstatou daní, že jedněm bere a jiným dává. A dává jim bez ohledu na to, co vyprodukují, zpravidla tomu navzdory. Daně omezují produktivní činnost, neboť tuto činnost činí relativně dražší, zatímco naopak zlevňují nicnedělání a žití na úkor ostatních. Lidé přestávají vytvářet hodnoty a ti podnikavější se snaží se svým majetkem uniknout politikům mezi prsty a jakoby přitahování gravitací směřují do míst nižších daní. Není za tím však žádná tajemná síla, ale jen ekonomické chování. Kdyby bylo zdanění platbou státu za poskytované služby, které si lidé skutečně přejí, nikdo by nikam neprchal. Tvrdí-li politici, že za vybrané peníze poskytují ochranu majetků jednotlivců, usvědčují sami sebe voláním po harmonizaci zdanění ze lži. Snaha zabránit daňové konkurenci není nic jiného než prachobyčejná snaha lupičů zneškodnit oběti uprchnout. A jsou-li oni lupiči alespoň tak kultivovaní jako v dnešní Evropě, je jim stydno bránit lidem přímo.

Odtud tedy celé to harmonizační extempore. Úvaze nelze upřít jistou eleganci: Budeme si hrát na hodné ochránce základních svobod, ať se lidé stěhují, jak hrdlo ráčí, ale na nás nevzrají. My jim to pěkně osladíme. Zasedneme k jednacím stolům a u nich prostě a jednoduše jakýkoli důvod vymažeme – budeme loupit „harmonizovaně“.

Efektivnost

Říkáte dobrá, daně jsou zločinem, ale pořádek ještě lépe zločin efektivní než zločin, který napáchá spoustu dalších škod. Pro větší názornost poněkud vstřícně takovouto logiku uvažování. Říkáte: mají-li už mě zabít, ať to provedou efektivně, ať to co nejméně bolí, a hlavně ať mám stoprocentní jistotu, že to na mě dopadne, neboť pak ztratím motivaci snažit se tomu vyhnout. Zpět v ekonomickém vyjádření: když už ty daně jsou, ať mají alespoň pro všechny identické sazby, které nemění strukturu motivací a nenarušují podmínky dělby práce a směny.

Ne, nic takového z ekonomie neodvodíme. V první řadě žádná daň není neutrální, neboli každá daň násilně mění strukturu výroby i spotřeby – lidé za svůj zkrácený

důchod nebudou nakupovat stejné statky. Nadto však není pravdou, že snaha vyhnout se daním je nějakým plýtváním. Uvědomme si, že daně jsou buďto platbou za poskytované služby, v kterémžto případě má snaha harmonizovat asi stejný smysl, jako snaha harmonizovat cenu Mercedesu a Trabanta; nebo jsou daně krádeží, něčím, co lidé nechťejí, co se děje proti jejich vůli a co na jejich vůli nezávisí. Je to pro ně tedy cosi jako přírodní podmínky. Když ale stále prší, můžeme říci, že je neefektivní vydávat zdroje na výrobu deštníků, pláštů či holínek? Ne a případ zdanění je zcela identický. Buď je zdanění platbou za produkt a pak lidé mohou říci: děkuji nechci, nebo jsou k placení daní nuceni – nemají schopnost je ovlivnit, a pak je logické a efektivní, že se jim brání. Dává nějaký smysl snažit se, aby přšelo všude stejně? Ano, dává to smysl politikům. Skrývat to však za ekonomické argumenty je směšné.

Vstřícní harmonizaci

Vybaveni znalostmi o podstatě daní přistupme k novému výplodu české legislativní tvorby. Před pár týdny náš parlament schválil novelu Zákona o dani z přidané hodnoty, ve které se jal, oháněje se při tom evropskými směrnicemi, harmonizovat. Prvním nástrojem, tak na rozehrátí, je přesouvání zboží mezi jednotlivými – v našem případě dvěma – sazbami.

Poklesly nám daně na čokoládové tyčinky, tabulkovou čokoládu, čokoládové deserty, bonboniéry, želatinové bonbony, ovocné dropsy, kávu, čaj, žvýkačky, kaviár a řezané květiny a naopak vzrostly daně z činnosti kadeřníků, kde je ironicky snížena sazba v EU téměř pravidlem, dále se to dotklo prádel, čistíren, opraven kabelek a dalšího koženého zboží – opět oblast, kde naprostá většina zemí přednedávnem zavedla snížené sazby, a mimo to ještě některých dalších služeb.

To ale není tím nejpodstatnějším. Skutečným jádrem provedených změn je rozšíření okruhu plátců DPH. Stát se svou novelou rozhodl zabránit „neefektivnostem“, které údajně vznikají tím, že někdo daň platí a někdo nikoli. Ohání se při tom Evropskou unií, která vyžaduje, aby byl plátcem daně každý s obratem převyšujícím přibližně milion korun – a můžeme děkovat zákonodárcům, že nepodlehli zcela. Projevili nebyvalou autonomii a stanovili hranici na miliony dva.

A minulý tvar slovesa je více než případný. Uvedená hranice totiž platila dle zákona 322/2003 Sb., který byl vyhlášen 30. září a který nabude účinnosti 1. ledna 2004. Desátého listopadu se však už v Poslanecké sněmovně objevil zákon nový: Vládní návrh zákona o dani z přidané hodnoty – EU. Od prve jmenovaného zákona se odlišuje jednak přidanou pomlčkou v pracovním názvu, ale zejména tím, že autonomie českých zákonodárců vzala definitivně za své a hranice pro plátce DPH spadla na jeden Evropskou nadekretovaný milion.

No, nedává to smysl, ale když už tu harmonizaci v EU mají, tak jim to nesmíme kazit, nesměle podotkne zastávce integrace. Kdeže! Po žádné harmonizaci v EU není ani památka. Víme, že z ekonomického hlediska je situace, kdy někdo neplatí žádnou sazbu, analogická se situací, kdy různí lidé platí různé sazby. A podíváme-li se na realitu zemí EU, pak vidíme, že naše rozšíření okruhu zdaněných rozhodně není tím završujícím krůčkem k harmonizaci.

Jednota v mnohosti?

Již při letmém pohledu si povšimneme, že existenci jednotných sazeb v zemích EU jsme notně vzdáleni. A to nemluvíme ani tak o jednotě mezi státy, ale uvnitř!

Jedinou zemí, kde vláda daní produktivní činnosti jedinou DPH je Dánsko. A není to zrovna málo, celých 25 %. Stejnou sazbu nesou i Švédové, ti však mají ještě další dvě sazby: 6 a 12 %. Tři sazby mají i v Belgii (6, 12, 21); ve Španělsku (4, 7, 16) a Francii, kde k problému přistoupili vskutku vědecky a na základě nepochybně sofistikovaných výpočtů dospěli k optimální triádě 2,1 – 5,5 – 19,6 procent. K odhalení celé krásy tamější struktury DPH je však třeba podívat se i na Korsiku a Francouzskou Guayanu. Výsledek je pak vskutku působivý. Sazeb je hnedle šest: 0,9; 2,1; 8; 8,5; 13 a 19,6 %! Nejinak je tomu v Řecku, kde se tři pevninské sazby vstupem na ostrovy rázem mění na sazeb šest: 3; 4; 6; 8; 13; 18. Zahanbit se nenechali ani Irové, byť ne co do počtu, ale co do precizování tarifu: 4,3 – 13,5 – 21. Italové naopak příliš invence neprojevili (4, 10, 20), ani Rakušané (10, 12, 20), Portugalci (5, 12, 19), či Finové (8, 17, 22). Náznak vědeckého přístupu lze spatřovat u Velké Británie, která má sazby dvě: 5 a 17,5. Dvěma sazbám podléhají i Němci (7, 16) a Nizozemci (6, 19). V „evropských vědách“ kovaný čtenář správně postřehl, že jedna země unikla z našeho výčtu. Schválně jsme si ji nechali nakonec, může se totiž psnit sazbami hned čtyřmi a to přímo na svém malém území. Je jí Lucembursko – 3, 6, 12, 15.

Buďme ale přesní, aby nás nějaký hnidopich nemohl hnát k zodpovědnosti za mystifikaci čtenářstva, musíme uvést, že doposud jsme situaci nebezpečně trivializovali. V Dánsku například mimo zmiňované jediné 25% sazby mají ještě sazbu nulovou, a to na „prodej novin publikovaných tempem rychlejším než jedno číslo za měsíc“. Vůbec vydávání periodik je často zdaňováno nulovou sazbou. Je tomu tak např. i v Belgii, ve Finsku a Švédsku (jen není-li to za účelem zisku) a Velké Británii. Velká Británie je ostatně výjimečná. Seznam skupin položek těšících se tomuto daňovému zvýhodnění zde končí řadovou číslovkou dvacet. Jmenujme jen namátkou bankovky, přílby pro motocyklisty, ale i pro průmyslové využití, karavany a houseboats, některé druhy potravin (s uvedenou výjimkou zmrzliny) či živá zvířata. V Itálii se v této oblasti omezili na zlato v ingotech, nestavební pozemky

a kovový šrot. V Irsku stojí za zmínku snad voskové svíčky, krmení pro zvířata vyjma domácích mazlíčků či orálně podávané léky pro potřebu lidí a zvířat – jak jinak, s výjimkou domácích mazlíčků.

Proč toto vyjmenováváme? Vedou nás k tomu dva důvody. Prvním důvodem vyjmenovávání té téměř nekonečné řady čísel je snaha poukázat na fakt, že ani v Evropské unii neexistuje nic jako unifikace či harmonizace daní – EU tedy může jen stěží argumentovat tím, že bychom po našem přistoupení narušovali jednotný trh. Druhý a důležitější pak je ten, že existence množství sazeb dokládá, že sami politici jsou si vědomi faktu, jak moc zdanění škodí. A tak, jednou aby podpořili skomírající region, jindy aby pomohli zaměstnanosti v nějakém odvětví, vymýšlejí zvláštní úlevy. Bylo tomu tak od nepaměti a je tomu tak nadále. Jen na to nyní máme směrnice. Uvedme jediný příklad.

Existuje směrnice 1999/85/EC, která se v roce 1999 přímo vydala proti hlavnímu proklamovanému harmonizačnímu proudu a oficiálně povolila aplikovat sníženou DPH na některé vyjmenované služby „náročné na lidskou práci“. Bylo to tehdy pouze na tři roky a cíl spočíval ve zkoumání dopadu na vytváření pracovních míst a boj s černou ekonomikou. Experiment se zřejmě osvědčil, neb roku 2002 byla přijata direktiva o jeho prodloužení o další rok. To vše k „zajištění kontinuity a jistoty sektorů, které mají v současnosti prospěch ze snížených sazeb [a] v očekávání obecnějších návrhů týkajících se snížených sazeb DPH“. Že by ty daně opravdu škodily a lidé je neplatili dobrovolně? Takového přiznání se sice nikde nedočkáme, ale ani jej nepotřebujeme. Proč by jinak bylo nutné „podpořit“ opravu jízd-

ních kol, bot a oblečení, mytí oken a ulevit holičům a kadeřníkům? Aby nedošlo k mýlce, nad tímto pokrytectvím politikům je třeba jásat, a tak o tom raději dále nemluvíme, ať si tyto „úlevy“ nakonec nerozmyslí.

Závěr

Mělo by být patrné, že ekonomické argumenty představují jen zástěrku k maskování touhy po zvyšování daní. Pohled do bezedné státní kasy je ve skutečnosti mnohem více inspirující než suchá ekonomická teorie. A tak má naše reforma DPH přinést dodatečných 17,3 mld. korun. Ani to však vládě nepomůže k tomu, aby se nepropadala do stále větších dluhů. Mnozí si vzpomenu, jak v loňském roce politici plánovali prohospodařit o 111,3 mld. více, než zkonfiskují, ale dnes již, pro naše čtenáře stěží překvapivě, očekávají schodek rozpočtu o více než 21 mld. vyšší. Divit se věru není čemu. Ačkoli se neustále mluví o úsporách a škrtech, rozpočet na příští rok počítá s růstem výdajů o 9,3 procent, zatímco optimistická varianta ministerstva financí odhaduje růst HDP v nominálním vyjádření o necelých procent 6. A když říkáme optimistická, víme o čem je řeč. Jen osvěžme paměť a připomeňme, že v loňském roce Ministerstvo financí radostně odhadovalo na letošek reálný růst 3,3 % – a „trh“ konsensuálně přikyvoval, zatímco dnes se opět konsensuálně mlčí maximálně o 2,4 %. Výdaje státu tedy opět absolutně i relativně rostou, opět se hlouběji propadáme do socialistického chaosu.

Co říci na závěr? Snad jen, že daně jsou a zůstanou krádeží bez ohledu na to, kolik se o tom napíše učebnic veřejných financí a kolik se přijme daňových „zákonů“. Politici to vědí, byť si to nechtějí přiznat. Jsou z toho usvědčování neutuchající snahou harmoni-

TERRA LIBERA

je vydávána společností TERRA LIBERA.

Kontaktní adresa:

TL, c/o Liberální institut,
Spálená 51, 110 00 Praha 1
E-mail: TL@libinst.cz

Její vydávání není povoleno ani schváleno žádnou státní institucí.

Předplatné TL na rok 2004

*Jak se stát každý měsíc součástí
TERRA LIBERA?*

*Předplaťte si zaslání časopisu
TERRA LIBERA.*

Všechna čísla roku 2003 a předplatné na rok 2004 získá ten, kdo daruje Liberálnímu institutu minimálně 250,- Kč na jeho činnost. Předplatné pouze na rok 2004 lze získat minimálně za 150,- Kč. Elektronické předplatné ve formátu pdf za polovinu!

Účet 55 94 61/0300

Standardní roční předplatné: 0,25 g zlata

e-gold účet: 131844

Více o e-gold na: www.libinst.cz

zovat. Za vznešeně znějící hesla o ekonomické efektivnosti maskují své pokusy zbavit se těch nepohodlných odpadlíků, kteří – jedno z jakých důvodů – zatěžují své občany méně. Všechny údajné ekonomické důvody jsou jen prázdné fráze, které skutečné úmysly politiků nikterak neskryjí.

A naši politici? Jen vyslyšeli volání smečky, mají však přeci jen jednu výhodu. V době evropské legislativy dostali do rukou mocný bič. Jedno, že ten bič je často pouze smyšlený, hlavně že v jeho reálnou existenci věří občané a jsou svolní se před ním krčit.

Panoptikum zločinu

V naší nové rubrice bychom Vám rádi představovali různé typy zločinců, které se chystá současný systém spravedlnosti – ať již český či jiný – potrestat. Nechť je svět proto opět bezpečnějším místem!

PAŠERÁK LIDSKÝCH ORGÁNŮ

Provinění: Ve slovenské Skalici působili dva čeští patologové, kteří byli obviněni z nelegálního odběru a pašování lidských tkání a částí orgánů ze Slovenska do České republiky.

Oběti: Pozůstalí zesnulých, kteří by nemuseli nutně s odnětím těchto tkání souhlasit, přestože charakter odnětých tkání a orgánů – krev, kostní dřev a blána osrdečníku – by nejspíš nevzbudil jejich odpor z důvodu znetvoření či jiného zneuctění zesnulých.

Trest: 6 a 8 měsíců pobytu na účet daňových poplatníků v 1. nápravné skupině, nepodmíněně!

Představíme-li si osud pašovaných orgánů v případě, že by zločin našim zločincům vyšel, zjistíme, že by jejich využití – ať už pro konkrétní lékařské účely či pro účely vědecké, ať už v ČR či v zahraničí – někomu

pomohlo. A vzhledem k povaze kontrabandu nejde o nějaký plezír či bezbřehý konzum, ale třeba o takovou věc, jakou je záchrana lidského života. Tomu se však statečnému slovenskému celníku Andreji K. úspěšně podařilo zabránit. Přestože se ze strany patologů jednalo svým způsobem o krádež (měli by prospěch z něčeho, co jim nepatří) a jejich jednání proto zcela v pořádku není, stálo by možná za to se zamyslet, zda jde o zločin srovnatelný s těmi, jejichž pachatelé se stanou novými spolubydlicími našich patologů. Jak uvedla média, trest byl ještě relativně nízký, a to díky jisté legislativní zaostalosti Slovenska. Ve vyspělé a civilizované ČR by patologům hrozilo až 8 let! Navíc je nutno upozornit na velmi důležitou skutečnost, že patologové nebyli potrestáni za krádež (tato okolnost soudy vůbec nevedla), nýbrž za nelegální odběr a převoz přes hranice.

Tento případ jen odhaluje současný stav hospodaření se vzácnými zdroji, kterými lidské orgány evidentně jsou. Pomineme-li aspekt krádeže, která modernímu státu blahobytu nepříjde zjevně nijak závadná, měl by zbytek našeho případu již výhradně pozitivní důsledky: bez ohledu na způsob aplikace lékařství by odebrané orgány mohly přispět k lepšímu zdraví (popř. samotnému životu) lidí. Ačkoliv by člověk očekával, že státu blahobytu nebude vadit, když se lidé budou těšit lepšímu zdraví, jeho paternalistická a antikapitalistická mentalita nemůže vystát skutečnost, že se tak děje bez jeho svolení a dohledu, a především že by z toho mohl mít někdo prospěch, neboť by se jednalo o obchod, nikoliv soudružský dar! V takovém případě ať jsou raději orgány zničeny!

Děkujeme Vám, celníci, na světě je nejen méně o dva „zločince“, ale i o neznámý počet lidí, kteří by měli z použití orgánů prospěch!

Dan Šťastný